

Polismyndigheten i Skånes och Säkerhetspolisens rutiner efter åklagares beslut att häva respektive tillfälligt avbryta beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

1 SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har granskat Polismyndigheten i Skånes och Säkerhetspolisens rutiner när åklagare beslutat att häva respektive tillfälligt avbryta hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Myndigheten anser att rutinerna, såsom de beskrivits, uppfyller de krav som kan ställas på verksamheten och har inget att anmärka. Polismyndigheten i Skåne rekommenderas dock att komplettera sina interna styrdokument på visst sätt.

2 BAKGRUND

Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, ska åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet (27 kap. 23 § rättegångsbalken).

Den 1 juli 2012 ändrades begreppen hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation respektive hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (nedan kallat hemlig avlyssning och hemlig övervakning).

Nämnden har inom ramen för ett tidigare tillsynsärende uppmärksammat att Säkerhetspolisen i två fall begärt att teleoperatören ska stänga av hemlig avlyssning och hemlig övervakning tre dagar efter att det dokumenterats i tvångsmedelsdiariet att åklagare hävt tillståndsbeslutet. Ärendena har handlagts vid Polismyndigheten i Skåne, länskriminalavdelningen.

Nämnden har mot denna bakgrund beslutat att granska rutinerna vid Polismyndigheten i Skåne och Säkerhetspolisen när åklagare beslutat att häva tillstånd till hemlig avlyssning och hemlig övervakning.

3 UTREDNING

Polismyndigheten i Skåne och Säkerhetspolisen har anmodats att yttra sig.

Polismyndigheten i Skåne har uppgett i huvudsak följande. Ett avslut på en telefonavlyssning kan ske på två sätt. 1. I normalfallet får polismyndigheten ett skriftligt beslut från åklagaren att de aktuella telefonadresserna ska kopplas ned vid en specifik tidpunkt. Polismyndigheten går då in i systemet och avaktiverar de aktuella linjerna och meddelar samtidigt Säkerhetspolisen som i sin tur meddelar teleoperatören om nedkopplingen. Teleoperatören kopplar då ned länken till Säkerhetspolisen. 2. Vid vissa tillfällen beslutar åklagaren att telefonavlyssningen ska kopplas ned tillfälligt. En tillfällig nedkoppling innebär att linjen mellan teleoperatören och Säkerhetspolisen är öppen, men polismyndigheten stänger länken på Säkerhetspolisens sida. Notering om detta görs i diariet. En sådan tillfällig nedkoppling kan bero på att den misstänkte blivit tillfälligt frihetsberövad. Blir vederbörande frisläppt, exempelvis efter en häktningsförhandling, öppnar polismyndigheten länken igen, men om frihetsberövandet består beslutar åklagaren att avlyssningen ska avslutas helt. Säkerhetspolisen meddelar då teleoperatören att linjen kan stängas från deras sida. Så länge teleoperatören har en öppen linje till polismyndigheten så har polisen tillgång till teletrafiken och då är inte avlyssningen fullt ut hävd.

Avseende det första fallet som nämnden har uppmärksammat är det en tillfällig nedkoppling som skett. Avseende det andra fallet kan följande konstateras. Åklagaren beslutade att avlyssningen skulle hävas på en torsdag kl. 17.50. Polismyndigheten avbröt avlyssningen genom att avaktivera linjerna hos Säkerhetspolisen. Teleoperatören hade dock stängt för dagen och därför kunde nedkoppling ske först kommande måndag, som var den första vardag som infann sig efter torsdagen. Ingen otillåten avlyssning sker i fall som detta trots att linjen är öppen hos teleoperatören eftersom polismyndigheten stänger länken på sin sida.

Säkerhetspolisen har uppgett i huvudsak följande. När åklagare beslutat att avbryta en avlyssning eller om det av andra omständigheter inte längre finns skäl för avlyssningen ska teleadressen avaktiveras. Avbryts avlyssningen tillfälligt med avsikt att den kommer att återupptas under innevarande tillståndsperiod, behöver inte Säkerhetspolisen meddelas för att begära urkoppling hos teleoperatören. Om avlyssningen upphör, ska Säkerhetspolisen meddelas. Säkerhetspolisen begär då omedelbart att teleoperatören upphör med leveransen av samtalsinnehåll och samtalsdata.

I huvudsak gäller kontorstider för teleoperatörernas öppethållande i verkställighetsfrågor. Det kan därför inte garanteras att uppgifter som inkommer till Säkerhetspolisen efter kl. 16 dagen före en helg kan verkställas

förrän nästkommande vardag. Det är därför viktigt att avlyssning avaktiveras genom den lokala myndighetens försorg.

Nämnden har även tagit del av Säkerhetspolisens skriftliga rutiner avseende det lokala ansvaret att aktivera eller avaktivera avlyssning. Polismyndigheten i Skåne har uppgett att myndighetens skriftliga styrdokument inte omfattar de rutiner som gäller när åklagare beslutat att häva respektive tillfälligt avbryta hemlig avlyssning respektive hemlig övervakning.

4 NÄMNDENS BEDÖMNING

Nämndens tillsynsärende inleddes för att granska Polismyndigheten i Skånes och Säkerhetspolisens rutiner när åklagare hävt ett beslut om hemlig avlyssning eller hemlig övervakning. Myndigheterna har lämnat en redogörelse för dessa rutiner. Det har framkommit att Säkerhetspolisen inte alltid har möjlighet att omgående få en begäran om urkoppling hos teleoperatörer verkställd om den inkommer efter kontorstid. Verkställighet kan i dessa fall ske först nästkommande vardag. Avaktivering av tvångsmedlet sker dock hos polismyndigheten, vilket innebär – förutsatt att rutinerna följs – att enskilda inte blir avlyssnade eller övervakade i strid med åklagarens hävningsbeslut i dessa fall. Såvitt framkommit hanteras således detta på ett tillfredsställande sätt.

I ett av de ärenden som legat till grund för nämndens granskning hade åklagaren inte hävt den hemliga avlyssningen eller den hemliga övervakningen utan beslutat att de skulle avbrytas tillfälligt, vilket inte framgick av åklagarens dokumentation. Ett sådant förfarande innebär att tvångsmedelsåtgärderna kan återupptas under förutsättning att det sker inom ramen för domstolens tillstånd. Nämnden ser positivt på att åklagare aktivt prövar om skälen för en hemlig avlyssning eller hemlig övervakning kvarstår och att tvångsmedelsåtgärder avbryts tillfälligt i sådana fall det är motiverat.

Av inhämtade uppgifter framgår att när polismyndigheten underrättats om åklagarens beslut att tillfälligt avbryta tvångsmedelsåtgärden sker det en tillfällig nedkoppling hos polismyndigheten. Det sker dock ingen nedkoppling av tvångsmedlet hos teleoperatören. Nämnden har inget att erinra emot denna rutin.

Nämnden anser sammanfattningsvis att de granskade myndigheternas rutiner, såsom de beskrivits, uppfyller de krav som kan ställas på verksamheten och har inget att anmärka. Nämnden noterar dock att Polismyndigheten i Skånes interna styrdokument inte berör frågor om hävning och tillfälliga avbrott av hemliga tvångsmedel. Dessa rutiner är väsentliga ur rättssäkerhetssynpunkt och bör återspeglas i myndighetens interna styrdokument. Polismyndigheten i

Skåne rekommenderas därför att dokumentera sina rutiner i de delar som granskningen omfattat.

Nämnden vill avslutningsvis understryka vikten av att åklagare dokumenterar beslut att häva respektive tillfälligt avbryta en hemlig avlyssning eller hemlig övervakning på ett sådant sätt att det avspeglar vilken sorts åtgärd det är fråga om. De iakttagelser som gjorts i tillsynsärendet visar på betydelsen av noggrannhet i detta avseende.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutar att delge Polismyndigheten i Skåne, Säkerhetspolisen och Rikspolisstyrelsen detta uttalande. Eftersom delar av vad nämnden har anfört även berör åklagare översänder nämnden en kopia av uttalandet till Åklagarmyndigheten.